

Kitekint? - A láthatatlan hatalom

2009 július 17. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Mások tévedéséb?l lehet csak igazán okosodni, mondják a bölcsek. Különös könyvet írt két egyetemi ember arról, hogy mai világunkban egy láthatatlan hatalom, egy új birodalom keretei között élünk, amely minden korábbi hatalomnál er?sebben határozza meg életünket.

Nem egy országra gondolnak; tagadják, hogy az Egyesült Államok lenne ez az új hatalom. Birodalmuk egy laza szövés? globális háló, amelyben a nemzetállamok, a nemzetközi szervezetek (ENSZ, NATO, IMF, Világbank), a multinacionális cégek által irányított t?keáramlás és a nemzetközi média a meghatározó szerepl?k. Ebben a birodalomban elt?nnek a korlátok az információ, a t?ke és az áruk áramlása el?l, miközben a láthatatlan hatalom - a médián keresztül - szinte biológiai mélységbe hatol az emberi személyiség befolyásolásában. Szemben a korábbi hódító hatalmakkal, ez a birodalom
- bár indít megel?z? csapásokat, és a helyi lázadásokat is elfojtja - alapvet?en nyugodt természet?. Állandóan terjeszkedik, értékeit és szabályait formális határain kívül is terjeszti, az ókori Rómára hasonlít m?ködésében; azzal az eltéréssel, hogy valójában nincsenek földrajzi határai. A szerz?k szerint ez a birodalom nem imperialista, nem uralkodni akar másokon, csupán minden más elven m?köd? terület helyére akar lépni (!), mert jobbnak tartja magát azoknál. Véleményük szerint ez a történelem vége, mert megsz?nik a nemzetállamok torzsalkodása, és megszületik egy inkább szellemi, mint anyagi összetartó er?kkel m?köd? rendszer; talán amir?l Hegel beszélt, és amit a próféták ígértek.

Mindig érdemes óvatosan kezelni azokat a politikáról, társadalomról és gazdaságról szóló m?veket, amelyekben az oldalszám és a fejezetek jelzésén túl nincsenek számok. Könnyen eltéved a mai világban az a tudós, aki éteri tisztaságú gondolatait nem ütközteti a valósággal; ez számok, arányok és dinamikák nélkül nem megy. Ebben a különös könyvben nincsenek számok, ezért történhet meg, hogy a szerz?k végül nem gy?znek meg minket ennek a láthatatlan birodalomnak a létezésér?l. Mindennapos tapasztalatunk éppen fordított: valóságos hatalmak jól látható módon érvényesítik érdekeiket a világban, és ezek között bizony az els? helyen áll az Egyesült Államok. Mi inkább úgy látjuk, hogy még áll az amerikai világbirodalom, amelyet sok látható és láthatatlan szál köt össze, de nagyon is valóságos, tehát pórul jár, aki ezt nem veszi észre.

Miért tévedtek a szerz?k? Lehetséges, hogy jópofa ötlet volt csupán, amit az éteri tudósok gyülekezete bevesz és tapssal, katedrával és címekkel jutalmaz. Lehet, hogy a szerz?k a létez? és látható amerikai birodalmat próbálták meg finoman elleplezni, mondván: "Ne is tessék többé egy nemzetállami érdekeket érvényesít?, valóságos és látható birodalmat keresni, mert még meg tetszik találni, ajánljunk helyette egy láthatatlant, amely nem lehet felel?s semmiért, mert nincsenek határai, alkotmánya, kormánya. S?t, az emberi fejl?dés csúcsát képviseli, tehát még a kritikától is tessék tartózkodni." Az is lehet azonban, hogy egyszer?en csak téves a könyv kiindulópontja, amely szerint a nemzetállamok elenyésznek, és helyükre egy globális irányító hálózat, a birodalom lép. Ha tényleg a multinacionális cégek, a nemzetközi pénzügyi szervezetek és a globális média az új, korlátlan hatalom, akkor hogyan állhatnak még helyükön olyan elavult intézmények, mint a család, a helyi és vallási közösségek, a nemzeti nyelvek és kultúrák? Hogyan lehetséges, hogy a nemzeti színekért ordítanak a lelátókon százezrek, és szorítanak milliók otthon a televízió el?tt? Úgy, hogy valójában minden, ami nemzeti, egyre er?sebb lesz a globalizáció korában.

A nemzeti érzés, öntudat, nyelv, a nemzeti intézmények - közöttük a nemzetállam is - nem gyengülnek, hanem egyre er?södnek. A nemzeti er?södése válasz a nemzetközi meger?södésére, az érzelmek er?södése válasz a technikák és tárgyak sokasodására, az állami költségvetések bruttó hazai termékb?l való részesedésének növekedése válasz az állami feladatok sokasodására, melyeket a piac és a t?ke nem vállal. Olyan világban élünk, amelyben valóban egyre er?sebb lesz a globális piacok és szerepl?k hatása a helyi és nemzeti gazdaságokra, a nemzetközi intézményeknek (közöttük az Európai Uniónak) is egyre nagyobb a szerepe, de a nemzetállamok is - változó szerepben - egyre er?sebbek. Lehetséges ez? Igen, mert nem állandó a torta mérete, hanem egyre nagyobb. Egyre több ember egyre termelékenyebb technológiákkal és egyre gyorsabban m?ködik együtt a mai globális térben: a torta, amit globális információs gazdaságnak hívunk, ett?l gyorsan n?. Nem nulla összeg? a játék; nem kell a nemzetállamnak gyengülnie, ha a nemzetközi piacok er?södnek, hanem mindkett? egyszerre er?sebb lehet. Hol er?sebb ma a nemzetállam? A gazdaság mögötti területeken, azokon, amelyek egyre fontosabbá válnak. A modern gazdaságban a jövedelem (bér, profit) növeléséhez emelni kell a nemzeti vagyont (út, iskola, kórház), és ehhez egyre több tudásra van szükség (az arány 1:3:10). A több tudáshoz több tehetség, szorgalom, hivatástudat, elkötelezettség, azaz értékek és érzelmek kellenek (többször annyi, mint tudás). Ezek létrehozásában vesz részt a család, a közösség, a nemzet és az állam. Ezek láthatatlanok, csak közvetve vesznek részt a materiális gazdagság el?állításában, mégis egyre több kell bel?lük. Valójában ez a láthatatlan birodalom, melynek látható része a nemzet és a nemzetállam, aminek hatása egyre mélyül, ezért t?nhet úgy, hogy gyengül.

(Michael Hardt and Antonio Negri: Empire, Harvard University Press, USA, 2001)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló